

ANALÝZA

Analýza činnosti českých europoslanců ve volebním období 2014 – 2019

Vít Havelka, Zuzana Stuchlíková

- **The article focuses on the performance of Czech MEPs in the election period 2014-2019. It draws on qualitative and quantitative analysis, combining those two approaches in order overcome shortcomings of both methods.**
- **Results based on the quantitative part suggest that the most successful Czech MEPs were Pavel Telička (Hnutí Hlas, ALDE), Dita Charanzová (ANO, ALDE) and Kateřina Konečná (KSČM, GUE/NGL), whereas Jan Keller (ČSSD, S&D), Jiří Payne (Svobodní, EFDD) achieved the lowest score among the Czech MEPs. These results partial converge with the finding of the qualitative analysis, where respondents highlighted the performance of both Telička and Charanzová and couple of others MEPs such as Martina Dlabajová (ANO, ALDE), Pavel Svoboda (KDU-ČSL, EPP), Pavel Poc (ČSSD, S&D) and Olga Sehnalová (ČSSD, S&D).**
- **According to the conducted interviews, the key to success was familiarity with the parliamentary environment, strong profiling in one or two expert areas and capability to create professional network. Media presence in the Czech Republic and general political appeal for Czech voters proved irrelevant while pursuing political goals at the European level.**
- **Finally, membership in a relevant political group determined the overall influence of the respective MEPs. The larger the group was, the more likely it was for MEPs to influence legislation, once they were assigned with the dossier. Members of smaller political groups had an easier access to legislative files, while overall lower influence on the final compromise enacted by the European Parliament.**

Úvod

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM se rozhodl vzhledem k blížícím se volbám do Evropského parlamentu vypracovat analýzu hodnotící práci současných českých europoslanců. Naším cílem je kvalifikovaně přispět k celkové debatě o tom, nakolik jsou čeští zástupci v Evropském parlamentu efektivní, a přiblížit čtenářům kritéria, která jsou rozhodující pro to, aby se český europoslanec či europoslankyně prosadili.

Na úvod je nutné zmínit, že se nejedná o jednoduchý úkol – obecně se dá totiž říci, že existuje celá řada kritérií, podle kterých je možné hodnotit práci poslanců Evropského parlamentu. Některé jsou snadno kvantifikovatelné, jako (ne)účast na plenárních zasedáních, počet zpráv v pozici zpravodaje/stínového zpravodaje nebo množství vystoupení na plénu. Druhou možností jsou pak hodnocení expertů, novinářů či zaměstnanců úřednického aparátu, kteří činnost europoslanců podrobně sledují. Obě dvě metody mají své výhody a úskalí.

V případě kvantitativní analýzy snadno měřitelných údajů můžeme získat objektivní výsledek, který je oproštěn o osobní dojmy. Problémem však je, že ani sebelepší metodologie nedokáže odhalit drobné detaily, které však mohou významně přispět k celkovému vlivu daných poslanců. Některé osoby mohou být například velmi aktivní ve vystupování na plénu, avšak jejich vliv na podobu výsledné legislativy může být minimální. Podobný problém může nastat i v případě důležitých kritérií jako je počet vypracovaných zpráv v pozici (stínový) zpravodaj legislativního aktu. Každá právní úprava má jiný dopad a již z logiky vyjednávacího procesu mohou mít poslanci v této oblasti rozdílný vliv na konečnou podobu směrnice či nařízení, i když mají vlivnou formální funkci. Také záleží na tom, v jakých frakcích poslanci působí. Ve velkých frakcích se sice k roli zpravodajů dostanou méně často, ale vyjednávací síla těchto poslanců je relativně větší. Dá se tedy říci, že kvantitativní údaje nám sice poskytnou komplexní obrázek o celkové aktivitě poslance, hůře se však na jejich základě hodnotí jejich schopnost vyjednávat, zpracovávat kvalitně podklady a mít tím pádem podstatný vliv na činnost parlamentu. Na druhé straně ani kvalitativní

analýza založená na rozhovorech s experty není bezproblémová. Sice může lépe vystihnout reálné dopady činnosti europoslanců, avšak obsahuje významný prvek subjektivity, který je dán nejenom politickými názory zpovídáných osob ale i jejich konkrétní pracovní afiliací. Dá se totiž předpokládat, že častější kontakt s určitými europoslanci zanechá dojem zvýšeného vlivu. Stejně tak není možné se zcela oprostít od subjektivních sympatií k jednotlivým osobám.

Z hlediska metodologie se proto jeví jako nejlepší kombinace obou přístupů. Především je záhodné porovnat závěry kvantitativní a kvalitativní analýzy, což umožňuje plastičtější obrázek o celkovém vlivu analyzovaných poslanců. Tímto směrem se také vydává následující text – hodnotí práci českých europoslanců na základě kvantitativní analýzy (vypracované Euractiv.cz na základě dat MEPrankingu) a vlastním kvalitativním výzkumem založeným na polostrukturovaných rozhovorech. Celkem se jedná o 11 setů interview s tím, že byli vyzpovídáni tři novináři, tři zaměstnanci státní správy a více než šest pracovníků Evropského parlamentu/politických frakcí.

Text je členěn do několika kapitol, přičemž první část se věnuje faktorům, které ovlivňují to, zdali bude určitý europoslanec úspěšný. Cílem je čtenáři přiblížit charakteristiky, které by měl mít ideální poslanec EP, a jak jeho politické zařazení do politických frakcí ovlivňuje úspěšnost jeho práce. Druhá kapitola je pak věnována otázce, zdali europoslanci sledují při své práci především národní zájmy, či jsou jejich pozice spíše ovlivněny politickým názorem frakce, jejímiž jsou členy. Tuto kapitolu jsme do textu zařadili, jelikož chceme upozornit na to, že v kampaních tolik zmiňovaný důraz na prosazování českých zájmů, se v EP až na výjimky stírá. V předposlední třetí kapitole následně komentujeme hodnocení vytvořené MEPranking.com a Euractiv.cz. Na závěr pak nabízí text zamyšlení nad tím, jak by měli čeští europoslanci nadále působit v EP a doporučit případná zlepšení.

Faktory ovlivňující úspěšnost europoslanců

Osobní aktivita a schopnosti jednotlivých europoslanců jsou klíčovým faktorem úspěchu, existuje však řada okolností, které ovlivňují jejich výchozí podmínky. Patří mezi ně politická skupina, v níž působí, velikost národní delegace i předchozí zkušenosti.

Poslanci jsou dále hodnoceni i podle dalších kritérií, jako je mediální prezentace nebo způsobu rozhodování s ohledem na prosazování národního zájmu. Je viditelnost europoslanců na domácí scéně známkou úspěchu poslance a naopak? Je mediální prezentace nedílnou součástí práce poslance? Prosazuje úspěšný europoslanec národní zájmy vlastní země nebo se na ně naopak neohlíží a bere v potaz, co je podle něj nejlepší pro Evropu jako celek? Odpověď na tyto otázky je velmi individuální – jinak bude práci poslanců hodnotit zástupce české státní zprávy, občan žijící v Česku a evropský úředník. Následující část analýzy proto z velké části vychází z provedených rozhovorů – osvětluje kontext práce poslanců Evropského parlamentu a pokouší se nastínit hlavní faktory, které úspěšnost českých europoslanců ovlivňují.

Členství ve frakci

Fungování Evropského parlamentu stojí na práci politických skupin (frakcí). Ve volebním období 2014-2019 byly nejsilnějšími skupinami Evropská lidová strana (EPP, 216 křesel), Pokrokové spojenectví socialistů a demokratů (S&D, 191 poslanců), Evropská konzervativci a reformisté (ECR, 70 poslanců) a Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE, 67 poslanců).¹ První dvě jmenované strany společně získali v parlamentu většinu.

Právě členství ve frakci je pro poslance klíčové – poskytuje zázemí, na jejím základě se volí do výborů, je platformou pro prosazování vlastních názorů, přičemž nezařazení poslanci jsou v rámci Evropského parlamentu marginalizováni. Velikost frakce a národní delegace v ní

ovlivňuje možnosti europoslanců stát se zpravodajem, získat zajímavou funkci ve výboru atd. Velkým frakcím dominují velké národní delegace a pro české europoslance je tak těžší se v jejich rámci prosadit (ČSSD má v S&D 4 europoslance ze 191, česká delegace v EPP, složená z TOP 09-STAN a KDU-ČSL má 7 poslanců z 221). Pokud se však povede nějaký návrh prosadit v rámci velké frakce, je výrazně větší šance prosadit tento návrh i na plénu. Na druhou stranu nevýhodou velkých frakcí je, že pro poslance z menších a středně velkých delegací, mezi které ČR patří, může být těžší se dostat ke zpravodajským pozicím – toto může zkreslovat čísla vycházející z kvantitativních výzkumů. V menších frakcích je naopak snazší dostat se k zajímavé práci, na druhou stranu výsledný dopad bývá často menší, právě kvůli limitovaným možnostem prosazení – to platí zejména pro frakce stojící mimo hlavní, pro-evropský proud (ECR, GUE/NGL, EFDD – z těch, kde mají české delegace své zastoupení). V současném rozložení sil v parlamentu tak i ECR stojí na okraji a její koaliční potenciál je omezený, přestože co do počtu poslanců se jedná o třetí nejsilnější frakci. Naopak tematické průniky ALDE s EPP a S&D jsou častější.

Velikost delegace

Velikost národní delegace hraje roli zejména na počátku volebního období, kdy se rozhoduje o obsazení postů a rozdělení do výborů. Větší delegace mají výhodu a lepší vyjednávací pozici, české delegace jsou však z kategorie malých a středně velkých (7 v EPP a 4 v ALDE lze považovat za středně velké delegace). Tomu odpovídá i větší úspěšnost těchto delegací při získávání postů – Pavel Svoboda z EPP je jediným českým předsedou výboru (Výbor pro právní záležitosti, JURI), Pavel Telička byl za ALDE zvolen místopředsedou Evropského parlamentu a Petr Ježek se na jaře 2018 stal předsedou Zvláštního výboru pro finanční trestné činy, vyhýbání se daňovým povinnostem a daňové úniky (TAX3).

¹ <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2014.html>

Obsazení dalších místopředsednických postů je následující²:

ANO (ALDE)

- Martina Dlabajová místopředsedkyně Výboru pro rozpočtovou kontrolu (CONT)
- Dita Charanzová, místopředsedkyně Výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů (IMCO)

TOP 09 + STAN (EPP)

- Jaromír Štětina – místopředseda Podvýboru pro bezpečnost a obranu (SEDE)
- Luděk Niedermayer – místopředseda Hospodářského a měnového výboru (ECON)

ČSSD (S&D)

- Pavel Poc – místopředseda Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin (ENVI)

KSČM (GUE/NGL)

- Jaromír Kohlíček – místopředseda Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE)

ODS (ECR)

- Jan Zahradil – místopředseda Výboru pro mezinárodní obchod (INTA)

Vlastní odbornost

Evropský parlament se zabývá legislativou ve všech oblastech činnosti EU a pokrýt ji ve své úplnosti není v silách jednotlivce. Klíčem k úspěchu je proto specializace – europoslanci, kteří se úzce zaměřují na jedno téma, mají větší šanci získat respekt svých kolegů a svou odbornost přetavit ve výsledky. Odbornost a renomé poslance hraje roli i při přidělování zpravodajských pozic a míst ve výborech.

Mezi úspěšné české příklady v tomto patří např. Olga Sehnalová (dvojitá kvalita potravin), Pavel Poc

(environmentální otázky), Luděk Niedermayer (daňové otázky), Martina Dlabajová a Pavel Telička (balíček mobility), Pavel Svoboda (střídání zimního/letního času) nebo Dita Charanzová, o které bylo hodně slyšet v souvislosti s tzv. zbraňovou směrnicí. Někteří poslanci jsou v pozici, že jsou jediným českým zástupcem v daném výboru, takže logicky jejich význam pro ČR v dané oblasti vzroste (např. Michaela Šojdrová ve výboru pro kulturu a vzdělávání, Jaromír Štětina ve výboru pro zahraniční záležitosti či Stanislav Polčák ve výboru pro regionální rozvoj).

Schopnost spolupracovat a vyjednávat, vysvětlovat

Zdá se to jako samozřejmost, ale schopnost prosadit se, vyjednávat, navazovat kontakty a dojednávat spojení je pro úspěšnou práci europoslance stejně důležité, jako odbornost. Výhodu proto mají ti, kdo již mají zkušenosti z předchozích volebních období – pro nováčky je z počátku těžké se v parlamentu zorientovat. Funkce se zároveň rozdělují na začátku volebního období, takže pro nové členy je obtížné se uplatnit – zejména ve velkých frakcích, kde je seniorních poslanců řada.

Svou nezastupitelnou roli v tomto ohledu hrají i asistenti europoslanců, kteří mohou novým poslancům pomoci se rychleji zorientovat a snáze pochopit systém fungování. Zároveň jsou to často právě oni, kdo pomáhají se zákulisním vyjednáváním a navazováním kontaktů.

Dalším významným aspektem, který určuje limity europoslanecké práce, je jejich vlastní jazyková vybavenost. Z logiky fungování Evropského parlamentu sice europoslanci mohou pracovat v každém oficiálním jazyce Evropské unie a na oficiální jednání si mohou vyžádat přítomnost tlumočnicka, nicméně pro neformální komunikaci je znalost alespoň jednoho z hlavních evropských jazyků naprosto zásadní.

V neposlední řadě je pak pro europoslance zásadní schopnost argumentovat a dosahovat kompromisu. Podle mnoha respondentů je právě toto častým problémem

² Platí pro období 2017 až 2019. V období 2014 až 2017 funkci místopředsedů výborů zastávali i poslanci Michaela Šojdrová a Stanislav Polčák.

českých zástupců – nejsou schopni přistoupit na kompromisní řešení a trvají na svých zásadách, i v situaci, kdy je jasné, že jsou neprosaditelné. Takový přístup však limituje možnost prosadit alespoň klíčové aspekty vlastního návrhu a dosáhnout jeho posazení. Jako příklad může sloužit postup Olgy Sehnalové, klíčové aktérky boje proti dvojí kvalitě potravin. Europoslankyně nebyla spokojená s výslednou kompromisní podobou návrhu směrnice omezující možnost praktikování tzv. dvojí kvality potravin, a nakonec hlasovala proti jejímu přijetí. Výsledkem byly vnitřní rozpory mezi ní a zbytkem frakce, což jí může zkomplikovat budoucí působení ve skupině a případnou snahu o revizi směrnice. Stejně se dá říci také o zbraňové směrnici, proti které hlasovali všichni čeští europoslanci navzdory svým frakcím

Předchozí domácí kariéra

Pro viditelnost europoslanců na domácí scéně (která je klíčovým faktorem pro jejich případné znovuzvolení) je zásadní jednak schopnost komunikovat s novináři, ale podle průzkumu také jejich předchozí politická angažovanost v České republice. Z průzkumů společnost STEM, realizovaných na konci roku 2018 vyplývá, že Češi nejvíce znají Pavla Teličku, Jiřího Pospíšila, Jana Zahradila, Evžena Tošenovského a Miroslava Pocheho, naopak mezi nejméně známé patří Dita Charanzová, Martina Dlabajová a Petr Ježek. První jmenovaní mají na svém kontě výrazné působení na české politické scéně (Pospíšil, Tošenovský), byli viditelní v předchozím roce (kandidatura Pocheho na post ministra zahraničí) nebo jsou dlouhodobými představiteli evropské politiky (Telička, Zahradil). Naopak poslanci na spodních příčkách se v českém veřejném prostoru před svým zvolením výrazně nepohybovali a manko je jim nepovedlo dohnat. Na druhou stranu domácí viditelnost nevytvrdí nic o tom, nakolik jsou daní europoslanci schopni prosazovat svou agendu na evropské úrovni.

Podoba práce europoslance

Komunikace s médii

Europoslanci nemají při komunikaci s českými médii snadnou výchozí pozici. Největší pozornost je dění kolem nich věnována v období kolem voleb, poté se do médií

dostanou jen v souvislosti s velkými (a často kontroverzními) tématy. I pro novináře pokrývající evropská témata jsou europoslanci relativně málo zajímaví, pokud zrovna nejsou zpravodaji, případně se jinak aktivně neangažují v aktuálním tématu – většina pozornosti bývá upřena na přední představitele institucí a politiky členských států, což vyplývá z povahy práce Evropského parlamentu, která je ve své podstatě velmi komplexní.

Klíčovou roli při komunikaci výstupů práce Parlamentu pak má tiskové oddělení Parlamentu jako takového, v průběhu vyjednávání pak zejména politické frakce – jednotlivci jsou ve středu zájmu jen výjimečně. Specifikem českého mediálního prostředí je pak fakt, že sami europoslanci často vystupují v roli experta na probírané téma – v zahraničí je k nim přístupováno mnohem opatrněji, s ohledem na politickou povahu jejich práce.

Pokud se tak čeští europoslanci objevovali v českých médiích, často se tomu dělo v souvislosti s tématy, které s jejich mandátem a prací v parlamentu přímo nesouvisí, jako v případě Tomáše Zdechovského (zadržení českého řidiče ve Francii, kauza odebrání dětí v Norsku) nebo Michaely Šojdrové (téma syrských sirotků). Takové příběhy jsou určené primárně domácímu publiku, byť může existovat i propojení s evropskou úrovní. Například, zmíněná poslankyně za KDU-ČSL argumentovala tím, že jí k té činnosti motivovalo špatné postavení ČR v migrační krizi.

Otázka národního zájmu v EP

Specifickou kategorii „úspěšnosti“ potom tvoří prosazování národního zájmu v Evropském parlamentu a spolupráce s domácí politickou scénou. Otázka, zda by europoslanci měli nebo neměli v EP prosazovat i politické zájmy vlastního státu, je sama o sobě velmi politická a pohledy jednotlivých aktérů se liší. Při pohledu na hlasování českých europoslanců je však zřejmé, že poslanci až na výjimky hlasují s politickými frakcemi, spíše než s ohledem na české pozice. Specifickou kategorií pak tvoří hlasování, ve kterých frakce svým členům pokyny k hlasování nedávají – to se týká například etických nebo sociálních témat u EP nebo ECR, na kterých se tyto frakce vnitřně neshodnou.

Typickým případem, kde čeští europoslanci hlasovali jinak než jejich frakce, byla otázka migrace – vzhledem k citlivosti tématu na domácí scéně byli pod drobnohledem domácích médií. Ve většině případů je však silnější právě neformální tlak ze strany frakce (častá volba v rozporu s doporučeními oslabuje pozici jedince uvnitř frakce). České delegace tak v žádné z frakcí významně nevybočují z průměru, jedná se jen o jednotlivce (např. Jan Keller v rámci S&D).

To však neznamená, že by ze strany českých institucí nebyla snaha s europoslanci intenzivně komunikovat a poskytovat jim veškeré možné materiály. Komunikace běží po několika osách – primárním partnerem je pro europoslance Úřad vlády, poté Stálé zastoupení České republiky při EU a Parlament. Dalším důležitým kanálem pro komunikaci domácích priorit směrem k europoslancům (a v ideálním případě i obráceně, směrem z Evropské parlamentu do Česka) jsou domácí politické strany.

Úřad vlády a Stálé Zastoupení informují europoslance o českých rámcových pozicích a prioritách k projednávání legislativě a organizují koordinační schůzky a debaty před plenárním zasedáním parlamentu ve Štrasburku. Zájem ze strany poslanců je různý, často jsou to jejich asistenti, kdo má tuto komunikaci na starosti. V tomto případě byla z počátku komplikovanější situace hnutí ANO, které mělo většinu zahraničních asistentů, což tento komunikační kanál uzavíralo – veškeré tyto dokumenty byly z pochopitelných důvodů v češtině.

Zájem o kontakt s evropskými poslanci má i český parlament, který je pravidelně zve na společná jednání evropských výborů Poslanecké sněmovny a Senátu konané jednou za půl roku. Zájem ze strany europoslanců je nicméně omezený, což je dáno i časovými důvody a nemožností skloubit jednání výborů v Bruselu a v Praze (zájem o české dění má zejména KSČM). V opačném směru čeští europoslanci dostávají pravidelně newslettery

informující je o projednávání evropské agendy v českém parlamentu.

Specifickou kapitolou je poté komunikace s domácími politickými stranami. Tato linka, jakkoli by se mohla zdát automatická, je v mnoha případech spíše problematická. Největší rozpor byl v tomto volebním období vidět zejména v hnutí ANO, jehož vystupování na evropské scéně se zásadně odlišuje od kritické rétoriky na domácí scéně. Stejná tendence leč opačného gardu je v období před evropskými volbami pozorovatelná i u ODS, jejíž domácí strategie je v řadě ohledů umírněnější, než názory jejich evropských poslanců. Z rozhovorů vyplývá, že komunikace mezi europoslanci a jejich domovskými stranami je problematická oboustranně a ústředí má často jen malé povědomí o aktivitách europoslanců. Zároveň úplně nefunguje stranická vazba na český parlament.

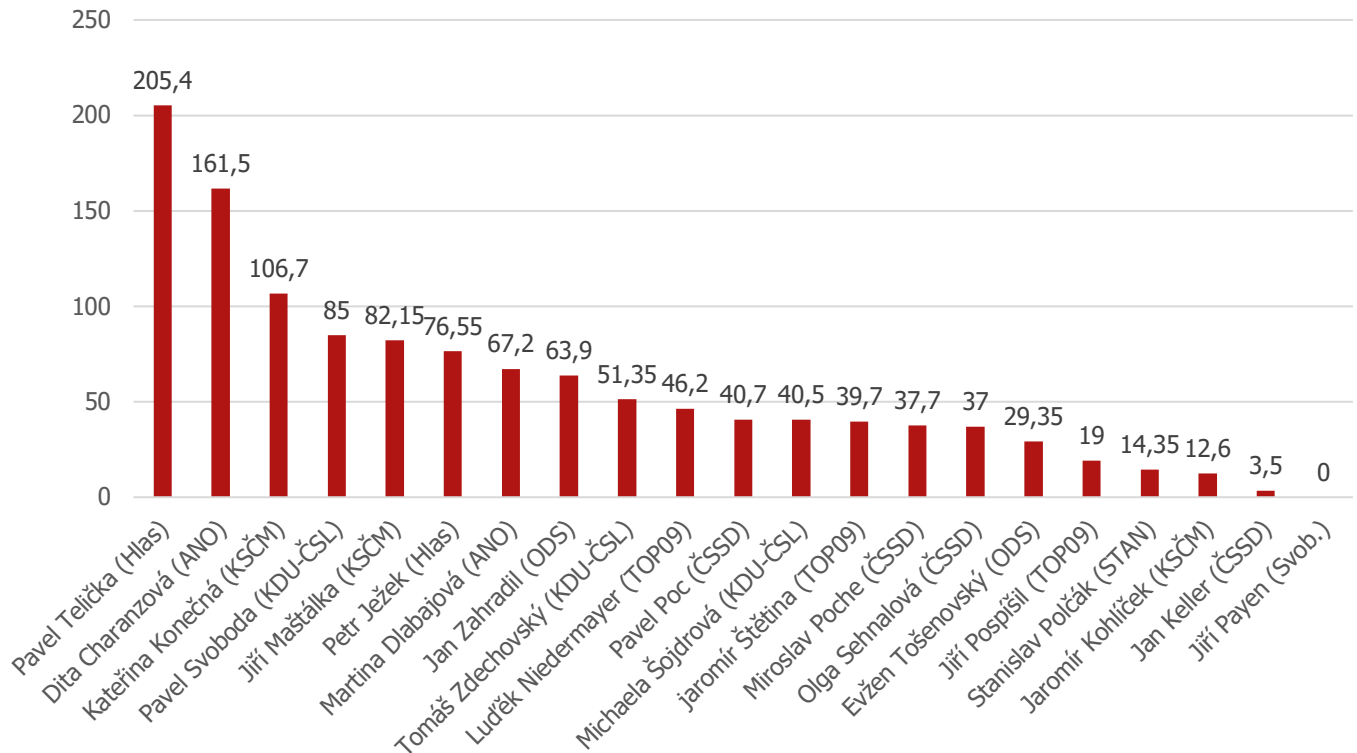
Shrnutí kvantitativní analýzy³

Pokud se podíváme na celkové hodnocení činnosti českých europoslanců, jako nejaktivnější se jeví Pavel Telička (Hnutí Hlas), který nasbíral celkové skóre 205,4⁴. To ho řadí na špici i ve srovnání se všemi europoslanci. Na druhém místě se umístila Dita Charanzová (ANO) s celkovým hodnocením 161,5 a Kateřina Konečná (KSČM) se 106,7 body. Na opačné straně žebříčku se pak umístil Jiří Payne (Svobodní) s 0 body, Jan Keller (ČSSD) s 3,5 body a Jaromír Kohlíček (KSČM) s 12,6 body. Zde je ale nutné zdůraznit, že jak Jiří Payne, tak Jaromír Kohlíček nebyli členy Evropského parlamentu od začátku volebního období. Jaromír Kohlíček nastoupil na místo zesnulého Miloslava Ransdorfa v únoru 2016 a Jiří Payne nahradil Petra Macha v září 2017. Naopak Jan Keller byl lídrem kandidátky ČSSD ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014, takže poslancem byl od začátku volebního období. Keller byl také respondentem označován za jednoznačně největší zklamání – nebyl aktivní, povinnosti europoslance vůbec neplnil a „pouze zbytečně zabíral místo“.

³ Tato část komentáře k evropským volbám vychází z dat MEPranking.com, které zpracovala česká mutace Euractiv.cz pro server Aktualne.cz.

⁴ Jedná se o agregované číslo, v němž jsou obsaženy počty předložených zpráv jako zpravodaj, stínový zpravodaj, písemné dotazy, vystupování na plénu apod. Konkrétní podobu algoritmu je možné nalézt zde: <http://www.mepsoftware.eu/blog/?p=355>

Celkové hodnocení

Graf 1; Zdroj: MEPranking.com, Euractiv.cz

Někteří mediálně velmi viditelní europoslanci jako Jiří Pospíšil (TOP09) nebo Miroslav Poche (ČSSD) nedosáhli v porovnání s jejich mediální přítomností nijak zázračných výsledků. Vidět je to především na zmiňovaném Jiřím Pospíšilovi, který je předsedou TOP09 a v nedávné době kandidoval v Praze do zastupitelstva. Jeho role v Evropském parlamentu byla vyzpovídánými respondenty hodnocena převážně negativně, kteří uvedli, že za ním není vidět příliš práce. Kritizovaný byl také Jan Keller, který „v podstatě nedělal nic, kromě psaní pravidelného článku pro deník Právo“.

Naproti tomu Olga Sehnalová byla vychvalovaná dotázanými osobami, ačkoliv se umístila v celkovém hodnocení poměrně nízko. Toto je pravděpodobně dáno její

úzkou specializací a stěžejním tématem dvojí kvality potravin⁵. Za další nesoulad respondentů s kvalitativní analýzou jde považovat umístění Jana Zahradila a Tomáše Zdechovského. Jan Zahradil byl v jednom případě hodnocen jako „kašlající na práci“ a v několika případech byl jeho omezený vliv kritizován ve spojitosti s přítomností ve frakci ECR, která stojí mimo hlavní názorový proud Evropského parlamentu. Na druhou stranu bylo pozitivně hodnoceno, že se stal Spitzenkandidátem ECR, což nebylo samozřejmě už jenom vzhledem k počtu mandátů ODS v současném EP. V případě Tomáše Zdechovského byla zase kritizována jeho koncentrace na specificky domácí česká témata, přičemž jeho mediální přítomnost příliš neodpovídala reálnému dopadu na projednávané legislativní akty.

⁵ V některých případech byla ale také zmíněna její neschopnost dotáhnout agendu do konce. Kritizovaná byla

především pro nedostatek svých diplomatických schopností, které měly za následek rozhádání se s frakcí socialistů.

Nakonec je nutné zmínit, že téměř ve všech případech byl jako velmi pozitivní dávan příklad europoslanců z frakce ALDE (především Pavel Telička, Dita Charanzová a Martina Dlabajová), Pavla Poce z ČSSD za jeho práci ve výboru ENVI a Pavla Svobody z KDU-ČSL, který je podepsaný mimo jiné pod tématy dvojí kvality potravin a střídání letního/zimního času.

Zajímavý obrázek o vlivu jednotlivých poslanců nám dává také počet zpráv předložených zpravodajem. Jak uvádí Věra Řiháčková⁶, jedná se o jeden z nejdůležitějších ukazatelů pracovitosti poslanců. Aby se stal někdo zpravodajem musí mít dvě věci: 1) jasnou profilaci, v rámci které je v Evropském parlamentu uznáván jako výjimečný odborník; 2) vliv v rámci své frakce, která mu vypracování

zprávy svěří. Pozice zpravodaje je důležitá z toho důvodu, že zprávy bývají většinou přijaty v podobě, která se velmi blíží původnímu návrhu zpravodaje. Ten je také odpovědný za vyjednávání kompromisního návrhu v rámci EP a tzv. triologu, kterého se účastní také Evropská komise a Rada EU. Poslanec tím má hmatatelný dopad na finální podobu přijatého legislativního aktu. Z tohoto hlediska se jako velmi úspěšní jeví především europoslanci Martina Dlabajová (ANO), Pavel Svoboda (KDU-ČSL) a Miroslav Poche (ČSSD). Zároveň ale platí, že „není zpráva jako zpráva“. Některé zprávy jsou velmi složité a zaberou poslanci hodně času a energie (nařízení, směrnice), některé jsou méně významné (zprávy z vlastního podnětu) a jiné vyloženě technické (např. absolutoria rozpočtu).

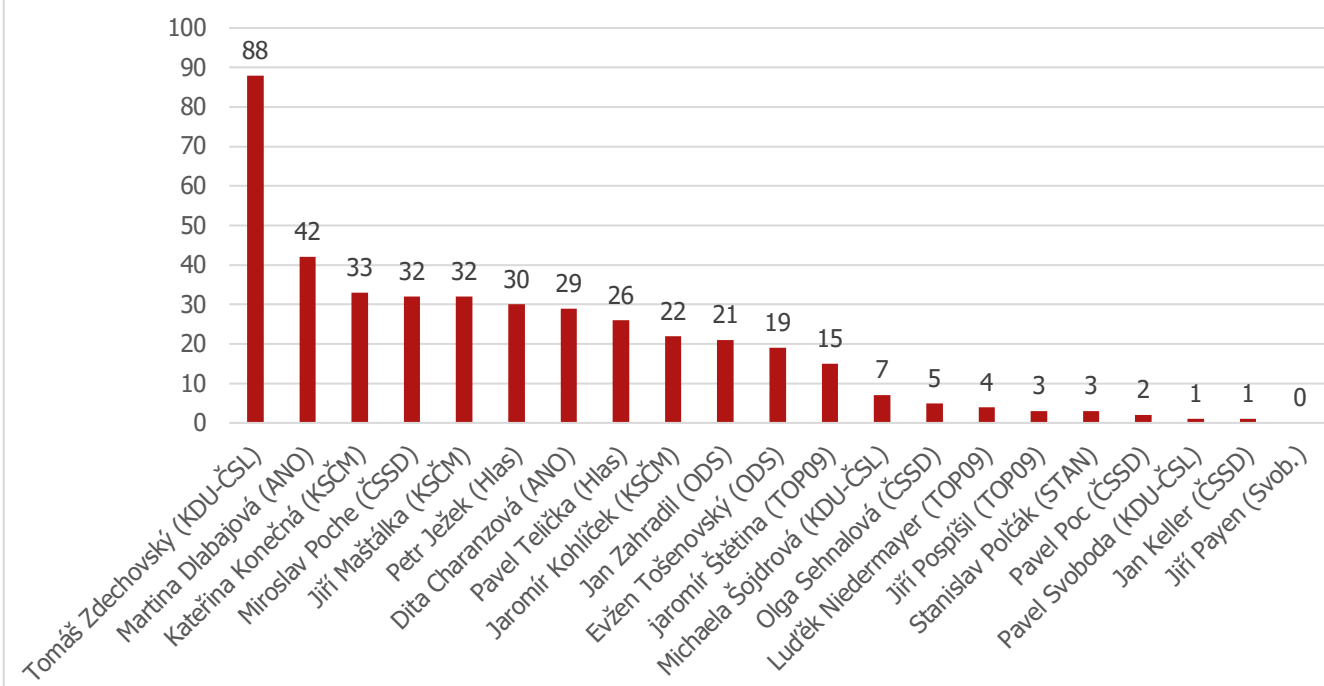
Graf 2; Zdroj: MEPranking.com, Euractiv.cz

⁶ Věra Řiháčková. „Činnost a pracovitost českých europoslanců v období 2009–2014“. Nadace Open Society Fund. Praha, 2014.

Druhým poměrně důležitým ukazatelem vlivu europoslanců je počet předložených zpráv jako stínový zpravodaj. Funkcí těchto osob je vypracovávat alternativní posudky a návrhy řešení k projednávané materii (ve výborech i na plénu). Počet stínových zpráv je důležitý z toho důvodu, že ukazuje na renomé, které daní poslanci mají v rámci své frakce. Musí být považováni za schopné a znalé problematiky. Na druhou stranu je ale jednodušší se dostat k pozici stínového zpravodaje jako europoslanec menší frakce, neboť právě ty přiřazují poslance ke zprávám častěji. Platí také, že stínové zprávy nejsou pro finální kompromis tak důležité jako zprávy přiděleného zpravodaje. I tak se ale jedná o činnost, která vyžaduje renomé, vyjednávací schopnosti a hlubší znalost problematiky. Z přiloženého grafu je patrné, že zdaleka nejaktivnější byl Tomáš Zdechovský (KDU-ČSL) s 88 stínovými zprávami a následovaný je v dalekém odstupu Martinou Dlabajovou (ANO) se 42 zprávami. Na opačném straně pořadí pak opět zůstává Jan Keller (ČSSD) a Jiří Payen (Svobodní), kteří nevypracovali žádnou oponentní zprávu.

Za povšimnutí stojí také výkon Pavla Svobody (KDU-ČSL), který byl pouze jednou stínovým zpravodajem. V jeho případě se tak ukazuje dobře problém kvantitativních analýz. Jelikož se soustředil na pozici hlavního zpravodaje (který má mnohem větší vliv na danou problematiku), v celkovém hodnocení mu to velmi uškodilo. Naopak Tomáš Zdechovský (KDU-ČSL) vypracoval neobvykle velké množství stínových zpráv, což ho posunulo ve výsledném celkovém hodnocení výše. Výsledný rozdíl mezi oběma poslanci pak v konečném součtu není extrémně výrazný, ačkoliv o Pavlu Svobodovi se zcela jistě dá mluvit jako o mnohem vlivnějším europoslanci. Toto je navíc posíleno tím, že jako jediný z českých zástupců vykonává vlivnou pozici předsedy výboru, ve Výboru pro právní záležitosti (JURI). Opět ale i zde platí, že mezi zprávami a jejich pracovní náročností jsou velké rozdíly a právě Tomáš Zdechovský nasbíral tolik bodů za stínové zprávy na základě toho, že je členem výboru CONT, kde se přijímají absolutoria rozpočtu.

Počet zpráv (jako stínový zpravodaj)

Graf 3; Zdroj: MEPranking.com, Euractiv.cz

Výše zmíněné hodnocení je také zajímavé, pokud je porovnáno se známostí jednotlivých poslanců u českého publika. Z šetření výzkumného ústavu STEM⁷ z ledna 2019 vyplynulo, že česká veřejnost obecně příliš nezná jména českých europoslanců. Podíl neznalosti se pohyboval u většiny poslanců mezi 63-81 %. Jako „nejúspěšnější“ se jevil mediálně známý Pavel Telička (neznalost 28%), Jiří Pospíšil (38%) a Evžen Tošenovský (39%). Naopak v odborných kruzích i žebříčcích aktivity dobře hodnocená Dita Charanzová (neznalost 81%), Martina Dlabajová (neznalost 80%) a Petr Ježek (79% neznalosti) se pohybovali na spodních příčkách. Korelace mezi známostí a skutečným vlivem či pracovitostí je tedy minimální a klíčem pro viditelnost europoslanců je přítomnost v domácích médiích a předchozí politická aktivita v Česku.

Výhled do budoucnosti

Členství ve frakcích

Při hodnocení výhledu do budoucnosti je nutné vzít v potaz, jak bude pravděpodobně vypadat budoucí složení Evropského parlamentu. Vycházet se přitom dá především s doposud publikovaných národních průzkumů veřejného mínění, přičemž zisk jednotlivých stran je pak přepočítán na základě přidělu národních mandátů⁸. Problém však je, že v některých zemích chodí k volbám do EP pouze specifická skupina elektorátu, která nemusí být v průzkumech plně podchycena, a může tak výrazně zkreslit konečný výsledek. Také se dá předpokládat, že nově příchozí strany se budou teprve po volbách rozhodovat, do které frakce vstoupí.

Ačkoliv spolehlivý odhad volebních výsledků dnes neznáme, je možné popsat několik vysoce pravděpodobných trendů, které se projeví na budoucím složení Evropského parlamentu. Zaprvé se zdá, že dvě největší frakce současnosti – S&D a EPP – ztratí v novém parlamentu většinu. Na jejich úkor posílí menší frakce, a to včetně nacionalisticky a euroskepticky orientovaných uskupení. Pokud by toto skutečně nastalo, došlo by ke změně zaběhnuté praxe, kdy dvě nejsilnější frakce

obsazovaly nejdůležitější a nejvlivnější posty v rámci Evropského parlamentu. Výsledkem může být, že středně velké frakce patří do hlavního názorového proudu EP (především ALDE), výrazně posílí svůj vliv. Otázkou také je, jak velký bude zisk nacionalistů, kteří by mohli obsadit až 25 % křesel.

Ať už však dopadnou volby jakkoliv, bude pro vliv českých politických stran zásadní, v jaké frakci se budou pohybovat. Největší otazník visí především nad Piráty, kteří podle průzkumů veřejného mínění zaznamenají solidní volební výsledek. Z dostupných informací se zdá, že uvažují buď nad Zelenými/EFA nebo zcela novou frakcí. Zde je nutné zmínit, že v případě integrace s menší frakcí do cca 60 poslanců by jejich vliv byl pravděpodobně omezený. Vedoucí roli důležité třetí nejsilnější frakce by mohlo převzít ALDE, do které zřejmě vstoupí strana francouzského prezidenta Macrona En Marche. Stejně důležité bude sledovat ODS, která v současné době působí ve frakci ECR. Jejimi významnými členy v současné době jsou britští konzervativci, což znamená, že v případě Brexitu by frakce přišlo o významnou část křesel a fakticky se marginalizovala. Pro udržení částečného vlivu by tak možná dávala smysl opětovná integrace s EPP. V ostatních případech nelze očekávat, že by české politické strany měnily své dosavadní působíště. Strany pravého středu TOP09 a KDU-ČSL zůstanou členy EPP, stejně ČSSD bude nadále pracovat v rámci S&D. Pokud se do parlamentu dostanou zástupci SPD, dá se předpokládat, že vstoupí do očekávané frakce EAPN vedené Mateasem Salviniem a Marine Le Pen.

Způsob práce

Jak bylo řečeno v předchozích kapitolách, pro celkový vliv europoslance je důležitá schopnost se rychle zorientovat ve způsobu práce Evropského parlamentu. Zde jsou logicky ve výhodě ti, které mají již s EP zkušenosti z minulých období. Nejde přitom pouze o způsob práce, ale i o vybudování silného sociálního zázemí. Lidé, kteří v EU působí déle mají obvykle vytvořenou vlastní síť neformálních kontaktů a jsou známí v rámci své vlastní

⁷ <https://www.stem.cz/hodnoceni-ceskych-poslancu-v-evropskem-parlamentu/>

⁸ Např.: <https://pollofpolls.eu/EU>; nebo <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/elections-press-kit/4/projections-of-seats-of-next-parliament>.

frakce, což jim umožňuje snadnější prosazování vlastní agendy. Nováčkům by mohla usnadnit situaci mohla jasná profilace na jedno či dvě určitá témata, kde si postupně vybudují pověst expertů. Jak bylo zmíněno výše, právě ta je právě zásadním klíčem pro to, aby europoslanec dostal možnost být zpravodaj/stínový zpravodaj důležité legislativy.

Dále je také důležité, aby poslanci posílili svůj vliv v rámci českých politických stran a tím přímo ovlivňovali

směr EU politiky na české úrovni. Od českých europoslanců by se obecně měla očekávat kultivace domácí politické debaty. Evropská unie je totiž složitý politický systém, přičemž diskuze o ní bývá často vedena v rovině obecných nicneříkajících frází. Větší aktivita směrem ke svým mateřským politickým stranám by tedy mohla fungovat jako jakýsi korektor vracející debatu a akcentovaná témata zpět do racionální roviny.

Vít Havelka

Vít Havelka vystudoval studijní obor Evropská studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Během studií absolvoval dvouletý pobyt v Německu s ročním studiem na Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. Zaměřuje se na institucionální vztahy EU a jejich členských států, vládu práva, europeizaci a transformativní roli Evropské unie. Od ledna 2016 byl zaměstnán Velvyslanectvím Norského království v České republice na pozici Political Officer a od roku 2018 pracuje v EUROPEUM jako výzkumný pracovník.

Zuzana Stuchlíková

Zuzana Stuchlíková začínala své působení v Institutu pro evropskou politiku v roce 2013 jako stážistka, od roku 2017 vede bruselskou kancelář. Zuzana vystudovala bakalářské obory Mediální studia a Mezinárodní teritoriální studia na Karlově univerzitě v Praze. Magisterský titul získala v programu Evropská studia na FSV UK, během kterého také v roce 2014 absolvovala studijní pobyt na Sciences Po Paris. Dříve působila jako pomocná výzkumná asistentka na Katedře evropských studií na FSV UK a také jako stážistka v Trans European Policy Studies Association v Bruselu v roce 2015.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.